

m

Aleixandre: 'O natural é o caos'

arilar Aleixandre: narradora, bióloga, mestra, poeta, ecoloxista, muller. Muller de ollos limpos e novos. De andar lixeiro, sempre como voando sobre as cousas e o mundo. Muller calma que tamén sente rebeldía. Sente a rebeldía do caos. *Teoría do caos* é o seu último libro, co que gañou o premio Xerais de novela o ano pasado. Unha novela que nos revela unha voz intensa, innovadora, rebelde, orixinal.

Marilar é unha muller atenta que che regala sempre paz e o sorriso nos ollos. Coa que me sinto ben, falando. Falamos na cafetería do Auditorio de Galicia, en Santiago, mentres fai sol, un sol bonito de primavera. Ela cóntame que o que quixo contar no libro foi "a historia dunha traizón".

"Quixen falar da xente que dicía unhas cousas e tiña uns ideais e co tempo van cambiando e acaban traizoándose a si mesmos e aos seus propios sentimentos, o cal é a peor traizón posible" cóntame cando lle pregunto como naceu a novela. E ela opina que "xente así é fácil atopala neste país".

Tamén está moi ben retratado no libro o mundo da Universidade, da xuventude, das ansias. Quizais como a outra parte, a outra cara da moeda. Esa ilusión, presente no fillo do protagonista deste libro, un rapaz novo e intelixente e rebelde. Marilar estudou Bioloxía en Madrid e pensa que "quizais teño moi idealizada aquela etapa de estudar e facer amigos e ter e perder amores".

Un alcalde tráfuga, un fillo ecoloxista, os amigos do fillo, os xogos da xuventude, un vertedoiro que se vai construír rompendo a beleza natural da paisaxe... eso conforma a linealidade da novela. Pero esta novela, na que podes perderde, tamén ten pequenas historias paralelas, pequenos relatos. "No xénero que máis cómoda me sinto é o relato curto, é o que podería estar facendo todo o día" afirma entusiasmada Marilar, con ese entusiasmo que hai na súa escrita, esa alegría. Eses ollos lavados de princesa na aldea. Os ollos bonitos desta muller que ensaia moitos xéneros, novela, literatura infantil, relatos, poesía, sen cansarse, sempre con ganas de escribir para dicir algo novo.

Pregúntolle se se divirte ou sofre escribindo, e ela contesta que se divirte máis do que sofre, e que, nas súas palabras, "escribir permítenos facer entrar aos demais no teu mundo propio, o cal é moi gratificante". Ela sentiu en carne propia "unha in comunicación absoluta" entre ela, cando era nova, e a súa nai. Por iso agora relata esta fenda importante da súa vida, como un espello no que todos nos reflectimos. A ruptura interxeneracional, que segundo ela "é inevitable, fagas o que fagas. O fillo séntese máis unido aos da súa idade que a seus pais". Unha barreira entre dous mundos, unha necesidade grande de liberdade e autonomía por parte dos fillos.

Teoría do caos, segundo a súa autora, é unha novela "con certa mensaxe", pois o que se pretende constatar é que "a paisaxe neste país se está estragando moito". Ela observa, con moita tristeza, as continuas agresións

á paisaxe, os incendios, os vertedoiros, etc. Ela observa e case chora. Ela mira e sente dor. Escribe para non renunciar a ela mesma, para manter viva a coherencia e a ilusión.

Este libro do que falamos empeza cun precioso retrato do mundo da noite. A movida, tan criticada, tan polémica. Ela comenta que "as cousas que fas pola noite non as farías polo día". É como se se desatase dalgún xeito ese caos necesario que ela reivindica e ama e busca na vida. "Retratei a noite como unha balea porque o interior da balea é moi escuro e a noite tamén o é". No sentido de que xera expectativas, ilusión e fainos sentir vivos aos que tanto a amamos.

O fillo do alcalde, no libro, está no último curso da Universidade. E tanto el como os seus amigos senten medo e un porvir difícil. Séntense ao bordo dun abismo. Medo a perder amigos. Medo a non atopar traballo. E tamén, como Marilar me di, "ese sentimento de que do que eu faga agora vai depender todo o meu futuro". Unha incerteza, unha ansiedade. Moita alegría, moitas expectativas, moitas ganas de cambiar o mundo, pero tamén moito medo.

Opina esta escritora de ollos amables que "a sociedade coloca moitas metas. Dinos que o mellor é ganar moitos cartos. Despois a xente non pode acceder a un traballo que lle permita facer todo como nos anuncios". E engade que "promóvese un triunfador que non se corresponde coas expectativas reais". O resultado é a frustración da xuventude e da xente en xeral.

Ela é bióloga e escritora. O cal pode chocar a moita xente. Ela opina que a división entre Ciencias e Letras é "artificial". Son "estereotipos que á xente lle dan seguridade, negando o caos". O feito de que todo poida mesturarse. E de que sexa positiva a mestura. Ela dime "eu no meu traballo de investigación trato como coas palabras estamos interpretando a realidade". Reclama, por outra parte, o feito de que se considere "cultura" o coñecemento das árbores, as flores, os paxaros... coñecer a vida, as formas vivas, amar o que nos rodea. O reino animal e natural, como un ciclo intenso que levamos dentro, como un tesouro. Obxeto de estudo e de amor. E as palabras como unha ciencia, un descubrimento continuo, unha aventura. É Marilar unha escritora moi recoñecida con múltiples premios. E gústanlle os premios. Entre outras cousas porque "neste país, salvo casos específicos, a atención dos medios á literatura é moi escasa. E hai libros que pasan desapercibidos. Os premios axudan a difundir o que se escribe en galego". Sacan da gaveta os sofos escondidos. Poden ver luz, abrir cristais, romper portas pechadas. Os premios, como unha forma de petar na sociedade, e buscar que a xente mire a literatura galega, que se decate do que existe, do que é noso.

Aleixandre pensa que non por ser muller quen escribe a escrita é diferente. Di que "eu coas narradoras galegas non teño nada en común. Vexo máis semellanzas da miña obra con obras como as de Xavier Queipo ou Xosé Miranda, que son biólogos coma min, e que son homes". Opina que "hai personaxes femininos maravillosos creados por homes, e moitas novelas miñas podían ter escrito un home". Tamén recoñece que na poesía pode ser diferente, pois é un ámbito de máis introspección, máis persoal.

Sobre o feito de que poucas mulleres escriban novelas pensa que o factor "tempo" é importante. A falta de tempo dunha muller preocupada polo cuidado dos fillos e da casa, aínda que esto está cambiando. E tamén que mulleres que traballan fóra da casa teñen á veces traballos moi "machacantes, absorbentes" que non lles permiten detese a facer unha novela. Nese sentido considera que o traballo que ela desempeña é un traballo "intelectualmente moi interesante", e por tanto non a free a hora de poñerse a escribir. Marilar fala moito, vai dun tema a outro con rapidez, analiza todo con lucidez, exemplifica con casos e cifras, abre os temas cun coitelo, sen violencia, con paz, moita paz. Semella unha persoa tranquila e segura de si mesma. Anda e móvese con suavidade, representando beleza, ideas claras, forza de muller. Sorrii moito mentres fala, como se todo tivera unha parte amable, graciosa, boa.

Xa que o libro se titula *Teoría do caos* eu quero saber qué é para ela o caos, esa realidade esquecida que ela reivindica, esa forma bonita de estar no mundo, esa liberdade rebelde que hai nos ollos desta escritora imensa. E dime que "para min o caos é algo que ten moitos aspectos positivos. Na natureza, na paisaxe, o natural é o caos. Hai unha obsesión neste mundo por telo todo previsto, a min ás veces faime gracia e ás veces anóxame".

Cadra comigo en pensar que cando negamos o caos negamos a liberdade. Observa que "despois do 11 de setembro medrou a inseguridade" e "a xente quere telo todo controlado, e non é posible".

Rematamos a conversa, e deixamos a cafetería, e andamos por camiños distintos. Eu coa impresión de verme divertido e de ter aprendido falando con ela. Ela como unha fada andando pola area, sen estridencias, sen hipocrísia, chea das cores todas, buscando o caos, a liberdade. A verdade dun xardín na primavera. Ela como unha flor xurdindo, na praia.

IUPE GOMEZ